

ARKEOLOGISEN KOHTEEN TARKASTUS

HATTULA 33, ANTTILA 2
Jyri Saukkonen 1997

082 01 0033

PERUSTIEDOT

<i>Kunta:</i>	Hattula
<i>Entinen kunta:</i>	Tyrväntö
<i>Nimi:</i>	Anttila 2
<i>Muinaisjäännytyystyyppi:</i>	kulttipaikat
<i>Tyyppin tarkenne:</i>	miekanhiontakivet
<i>Ajoitus:</i>	rautakautinen
<i>Rauhoitusluokka:</i>	1
<i>Lukumäärä:</i>	1
<i>Peruskartta:</i>	2132 05 TYRVÄNTÖ
<i>Merkitty peruskartalle:</i>	ei merkitty 1986 painetulle kartalle
<i>Yhtenäiskoordinaatit:</i>	p= 6785630, i= 3357220, z= n. 81
<i>Peruskoordinaatit¹:</i>	x= 6782 78, y= 2518 75, z= n. 81
<i>Koordinaattiselite:</i>	miekanhiontakiven koordinaatit
<i>Maastomerkintä:</i>	ei merkintää
<i>Pinta-ala:</i>	miekanhiontakiven koko 135 x 87 cm
<i>Etäisyystieto:</i>	Hattulan vanhalta kirkolta n. 12 km pohjoisluoteeseen ja Tyrvännön kirkosta 500 m lähinnä itään

OMISTAJATIEDOT

<i>Rekisterikylä:</i>	Suotala
<i>Tila:</i>	Anttila 5:21 ²
<i>Kiinteistötunnus:</i>	082 - 450 - 0005 - 0021
<i>Omistaja:</i>	
<i>Osoite:</i>	
<i>Lisätietoja:</i>	Hattulan inventointikertomuksessa 1985 ilmoitettu maanomistaja Risto A. Anttila on kuollut 1998-1999, eikä allekirjoittaneella ole tietoa nykyisestä maanomistajasta.

¹ Oheiset peruskoordinaatit ja tarkastuskertomuksessa jäljempänä sanallisesti ilmoitettu kiven sijainti Anttilan pää-rakennukseen nähden perustuvat tarkastuksessa 1997 silmämääräisesti tehtyyn kiven sijainnin määrittelyyn päära-kennuksen suhteen ja ne eroavat vähän sekä Jyri Saukkosen Hattulan inventointikertomuksen 1985 että alaviit-teessä 3 mainitun Sirkka Seppälän Vanajanlaakson esihistoriallisten kiinteiden muinaisjäännyksien inventointiker-tomuksen 1999 tiedoista; viimeksi mainitun kertomuksen koordinaatit ovat myös alaviitteessä 3 mainitussa Mai-seman muisti -kirjassa.

² Tilusnumero 1986 painetun peruskartan mukaan.

AIEMMAT TIEDOT³

- Tutkimukset ja kertomukset:* Jyri Saukkonen 1985, inventointi (kertomus: Hattulan inventointikertomus 1985. Esihist. tsto 37/1.3.1989. S. 170-171/kohde HATTULA 82).
- Muita arkistolähteitä:* –
- Löydöt:* –
- Julkaisuja:* Kanta-Hämeen muinaisjäännökset. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto. Museovirasto. Julkaisu II:161. Hämeenlinna 1988. S. 36 (n:o 82).

TARKASTUS 1997

- Aika:* Jyri Saukkonen 4.5., 13.7. ja 5.10.1997
- Löydöt:* –
- Kartat:* ote peruskartasta 2132 05 TYRVÄNTÖ, 1:20 000, Helsinki 1986 (s. 6)
- Kuvat:* valokuvat 1-5 (s. 7-11; kuvat reproja dioista 43516-520)
- Diat:* 43516-520 (dioista reprottu kuvat 1-5)
- Muut liitteet:* dialuettelo (s. 5)

LYHYT KOHDEKUVAUS

Miekanhiontakivi, jonka koko 135 x 87 cm. Kivessä kaksi miekanhiontauurretta ja hiontapintaa.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto

Miekanhiontakivi sijaitsee Vanajaveden Lusinselän Suotaalanlahden rannassa, Anttilan päärakennuksesta n. 70 m itäkoilliseen. Kivi on Vanajaveden vanhan rantatörmän alapuolella, törmän ja nykyisen rannan välillä, heinää ja ruohoa kasvavassa avomaastossa.

Tarkastuksessa 1997 kiinnitettiin huomiota siihen, että kiven ympäristössä rantatörmän alapuolella ei ole näkyvissä (muita) kiviä ja että maaperä paikalla on multaa, ei kivennäismaata. Tar-

³ Aiempien tietojen lisäksi miekanhiontakiveä käsittelevät myös seuraavassa mainittavat tutkimuskertomus ja kolme julkaisua, jotka ovat tulleet tarkastuksen 1997 jälkeen, mutta ennen kuin oheinen tarkastuskertomus on valmistunut:

Sirkka-Liisa Seppälä: Vanajanlaakson perusselvitykset. Esihistoriallisten kiinteiden muinaisjäännösten inventointi 1999. Kohdekuvaukset. Arkeol. os. 371/30.12.1999. S. 20/kohde HATTULA 33.

Jyri Saukkonen ja Sirkka-Liisa Seppälä: Miekanhiontakivet - Tyrvännön merkillisimmät muinaisjäännökset. Tyrvännön Joulu 1999, s. 28-30.

Maiseman muisti. Valtakunnallisesti merkittävät muinaisjäännökset. Helsinki: Museovirasto, arkeologian osasto. Vammala 2001. S. 88-89.

Eero Ojanen: Tyrvännön historia. Hämeenlinna 2002. S. 42. (Huom! Kirjan sivulla 41 olevassa kuvassa ei ole "Suotaalan Anttilan rannan kivi" eli oheisen tarkastuskertomuksen miekanhiontakivi, kuten kuvatekstissä sanotaan, vaan Mäenpään (Lahdentaan) Kirkkovalkaman miekanhiontakivi.)

kastuksissa mukana ollut Eero Siljander arveli, että kivi on voinut sijaita alun perin rantatörmän päällä, koska sen nykyinen sijainti (törmän alapuolella) on outo. Allekirjoittaneen mielestä asia on hyvin todennäköisesti näin (vrt. alaviitteessä 3 mainittuun Sirkka-Liisa Seppälän Vanajanlaakson esihistoriallisten kiinteiden muinaisjäännösten inventointikertomuksen 1999).

Kohteen kuvaus

Miekanhiontakivestä on seuraavassa tarkastukseen 1997 perustuva kuvaus (vrt. Jyri Saukkosen Hattulan inventointikertomukseen 1985 ja alaviitteessä 3 mainittuun Sirkka Seppälän Vanajanlaakson esihistoriallisten kiinteiden muinaisjäännösten inventointikertomukseen 1999).

Kivi on laakea ja matala ja peittyy helposti täysin näkymättömiin heinän peittoon niin, että sen löytäminen voi olla hyvin hankalaa. Kiven pituus on 135 cm (mukaan lukien törmän puoleisen pään pieni irtokappale) ja suurin leveys 87 cm.

Tarkastuksen perusteella kivessä on kaksi miekanhiontauurretta ja hiontapintaa. Miekanhiontauurteiden etäisyys toisistaan on 20 cm.

Entuudestaan tunnetun, ts. Hattulan inventoinnissa 1985 näkyvissä olleen ja inventointikertomuksessa kuvatun, uurteen pituus on 51 cm ja suurin leveys 3½ cm.

Tarkastuksessa 1997 kivessä havaittiin toinen uurre, jonka enimmäispituus molempien päiden hiottuine alueineen on 106 cm, mistä silmämääräisesti selvästi erottuvaa uurretta 78 cm. Uurteen suurin leveys on n. 3 cm. Uurre erottuu heikommin kuin entuudestaan tunnettu uurre. Uurteen tarkkaa pituutta on vaikea määrittää, koska uurre on niin matala, että se erottuu erityisesti päisään hyvin heikosti hiontapinnasta; uurre sulautuu siis hyvin hiontapintaan. Uurre on keskeltä kuitenkin selvästi ”notkolla”, ts. se on keskellä syvimmillään. Uurre on pitkänomaisen, ”kaukalomaisen”, luontaisen syvennyksen pohjalla.

Tarkastuksessa 1997 havaittiin myös, että kiven pinta molempien uurteiden ympärillä ja niiden välillä on hiottua. Hiontapinta käsittää edellä mainitun pitkänomaisen, ”kaukalomaisen”, luontaisen syvennyksen käytännöllisesti katsoen kokonaan. Hiontapinta on sileintä entuudestaan tunnetun uurteen molemmilla puolilla, jossa se on liki ”peilimäisen” sileää (muualla näin sileää ei ole).

Luokitusehdotus

Luokka 1. Valtakunnallisesti merkittävä ja tieteellisesti tärkeä kohde, jonka säilyminen entistetyinäkin olisi turvattava kaikissa olosuhteissa.

Tarkastuksen aihe ja toimenpiteet maastossa

Miekanhiontakivi tarkastettiin 4.5., 13.7. ja 5.10.1997 hollolalaisen harrastaja-arkeologin Eero Siljanderin (os. Lassilantie 12, 16500 HERRALA) kanssa tutustuttaessa Kanta-Hämeen muinaisjäännöksiin. Ensimmäisellä tarkastuskerralla, 4.5., havaittiin yllättäen, että kivessä on entuudestaan tunnetun miekanhiontauurteen lisäksi vielä toinen uurre ja hiontapintaa, joista ei ollut aiempia tietoja. Näiden havaintojen vuoksi kiveä käytiin tutkimassa vielä 13.7. ja 5.10., jotta siitä saataisiin kirjattua käytettäväksi mahdollisimman tarkat tiedot.

Tultaessa paikalle 4.5. kivi oli täysin tiiviin heinän peitossa ja aivan näkymättömissä, kuten Hattulan inventoinnissa 1985. Etsimällä ja polkemalla kivi lopulta kuitenkin löydettiin. Heinää ja kiven syrjässä ollutta sammalta/turvetta poistettiin saappailla ja kenttälapiolla. Kiveä tarkasteltaessa havaittiin sitten yllättäen toinen uurre ja hiontapintaa. Toisella käynnillä, 13.7., kiven ympäriltä poistettiin lapiolla jonkin verran maata, jotta kiven sivut tulivat paremmin näkyviin; tällöin havaittiin, että näkymättömissä ei ollut enää muita uurteita. 5.10. kivi ja uurteet mitattiin mittanauhalla, ja 4.5. ja 5.10. kivistä otettiin dioja.

Mainittakoon vielä, että tarkastuksessa 1997 havaittu uurre ja pitkänomainen luontainen syvennys, missä uurre on, eivät olleet lainkaan näkyvissä Hattulan inventoinnissa 1985, jolloin kivistä saatiin tieto (ks. Hattulan inventointikertomuksen 1985 kuvia).

Helsingissä 27.2.2003

Jyri Saukkonen
FK

LISÄYKSIÄ

Hattula 33, Anttila 2
Tarkastus 1997
Jyri Saukkonen

DIALUETTELO

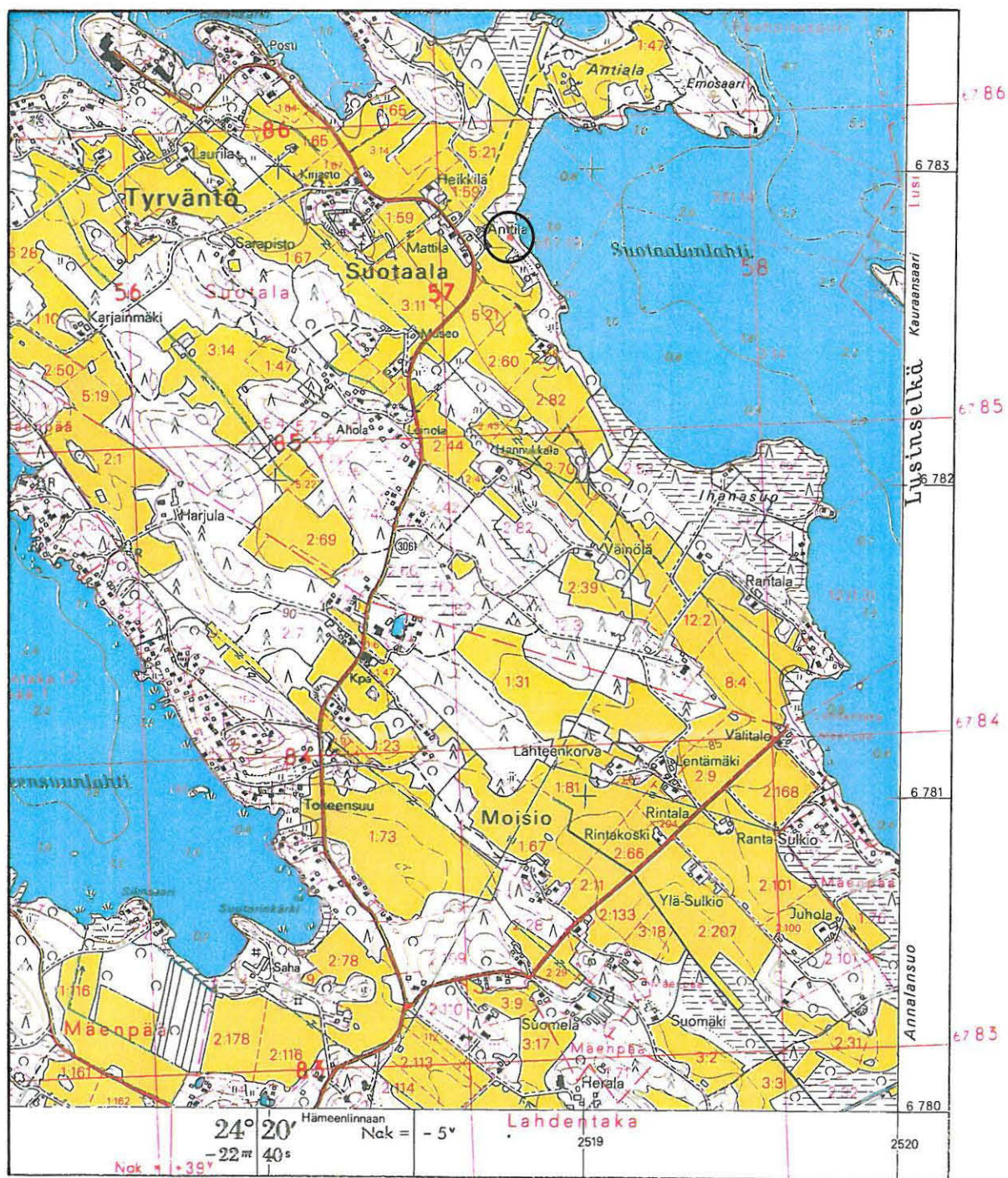
Foto: Jyri Saukkonen

- 43516 Miekanhiontakivi (kuvan alaosassa) ja kiven ympäristöä; kiven vieressä Eero Siljander. Kiven ympärillä näkyy kiven syrjästä poistettuja sammalia/turpeita. Taustalla Vanajaveden vanhaa rantatörmää ja Anttilan talo. Kuva itäkoillisesta. Kertomuksen kuva 1.
- 43517 Miekanhiontakivi ja kiven ympäristöä. Taustalla Vanajaveden Suotaalanlahti ja järven nykyistä ranta-aluetta. Kuva lounaasta. Kertomuksen kuva 2.
- 43518 Miekanhiontakivi ja Eero Siljander. Kuva lounaasta. Kertomuksen kuva 3.
- 43519 Miekanhiontakivi. Kuva lännestä. Kertomuksen kuva 4.
- 43520 Miekanhiontakivi. Kuva etelälounaasta. Kertomuksen kuva 5.

Hattula 33, Anttila 2
Tarkastus 1997
Jyri Saukkonen

Miekanhiontakiven sijainti merkitty punaisella ympyrän keskelle

Ote perukartasta 2132 05 TYRVÄNTÖ, 1:20 000, Helsinki 1986

Ilmakuvaus 1984 Täydennyskarttoitus 1.10 000 v 1985

MAANMITTAUSHALLITUKSEN KARTTAPAINO, HELSINKI 1986

Hattula 33, Anttila 2
Tarkastus 1997
Jyri Saukkonen

Repro diasta 43516

Kuva 1. Miekanhiontakivi (kuvan alaosassa) ja kiven ympäristöä; kiven vieressä Eero Siljander. Kiven ympärillä näkyy kiven synjältä poistettuja sammalia/turpeita. Taustalla Vanajaveden vanhaa rantatörmää ja Anttilan talo. Kuva itäkoillisesta.

Foto: Jyri Saukkonen

Hattula 33, Anttila 2
Tarkastus 1997
Jyri Saukkonen

Repro diasta 43517

Kuva 2. Miekanhiontakivi ja kiven
ympäristöä. Taustalla Vanajaveden
Suotaalanlahti ja järven nykyistä
ranta-alueita. Kuva lounaasta.

Foto: Jyri Saukkonen

Hattula 33, Anttila 2
Tarkastus 1997
Jyri Saukkonen

Repro diasta 43578

Kuva 3. Miekanhiontakivi ja
Eero Siljander. Kuva lounaasta.

Foto: Jyri Saukkonen

Hattula 33, Anttila 2
Tarkastus 1997
Jyri Saukkonen

Repro diasta 43519

Kuva 4. Miekanhiontakivi. Kuva lännestä

Foto: Jyri Saukkonen

Hattula 33, Anttila 2
Tarkastus 1997
Jyri Saukkonen

Repro diasta 43520

Kuva 5. Miekanhiontakivi.
Kuva etelälounaasta.

Foto: Jyri Saukkonen